

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin

Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645

tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, <http://www.kp.org.pl>

Świebodzin, 16 kwietnia 2012 r.

Babiogórski Park Narodowy Zawoja

W związku ogłoszeniem w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Babia Góra PLH120001 (Wasze pismo OP4-400-1/2012 z 23 marca, otrzymane przez nas 29 marca 2012 r.) oraz w związku z trwającymi pracami nad planem ochrony dla Babiogórskiego Parku Narodowego, składam następujące wnioski do obu wymienionych planów:

1. Plan powinien zmierzać nie tylko do osiągnięcia właściwego stanu ochrony gatunków i siedlisk w obszarze objętym planowaniem, ale musi również identyfikować i uwzględnić rolę i zadania Babiej Góry w całej sieci Natura 2000 w Karpatach. Określenie roli obszaru w sieci Natura 2000 powinno brać też pod uwagę reżim ochronny parku narodowego. Podkreśla się, że nie ma w polskich górach drugiego tak dużego obszaru leśnego o tak długiej tradycji ochrony biernej: poddanego ochronie nieprzerwanie od 1928 roku; objęto wtedy ochroną rezerwatową ponad 400 ha lasu. Cztery lata później obszar chroniony obejmował już ponad 1000 ha. Wydaje się więc, że rolą obszaru w sieci Natura 2000 powinno być, na ile to tylko możliwe, zapewnienie tych wartości przyrodniczych chronionych siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, które osiąga się na drodze ochrony biernej.
2. W ogólnych zarysach postulowane kierunki i sposoby ochrony obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Babia Góra PLH120001 prawidłowo określa „Strategia zarządzania dla obszaru Natura 2000 „Babia Góra”, opracowana w ramach projektu „PL0108 „Optymalizacja wykorzystania zasobów sieci Natura 2000 dla zrównoważonego rozwoju w Karpatach”, wdrażanego przez Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie. Wnosimy o przyjęcie tego dokumentu jako podstawy do sporządzania planu. Tylko w niektórych punktach wyrażamy pogląd odmienny od przedstawionego w w/w dokumencie, co jest szczegółowo wyrażone niżej.
3. W przypadku będącego przedmiotem ochrony w obszarze Babia Góra rysia *Lynx lynx*, masyw Babiej Góry stanowi fragment obszaru występowania karpackiej populacji rysia europejskiego. Znaczenie niewielkiego powierzchniowo masywu Babia Góra dla ochrony gatunku w skali Karpat (i kraju) wynika przede wszystkim z faktu, że wysoki reżim ochronny (park narodowy) pozwala na funkcjonowanie masywu jako bezpiecznego matecznika, zwłaszcza w okresie rozrodu. W konsekwencji, z punktu widzenia tego gatunku, należy przyjąć ustalenia planistyczne zmierzające do:
 - obniżenia antropopresji (także generowanej przez ew. zabiegi ochrony czynnej w Parku) na jak największych obszarach,
 - dążenie do utrzymania jak największych obszarów nie pofragmentowanych przez drogi leśne, ścieżki i szlaki turystyczne,
 - zachowania i odtworzenia łączności ekologicznej Babiej Góry z innymi pasmami karpackimi.

4. Mimo że aktualnie dla niedźwiedzia *Ursus arctos*, Babia Góra nie jest stałą istotną ostoją, co jest wyrażone oceną „D” w Standardowym Formularzu Danych, należałoby za cel ochrony postawić ponowne, stałe zasiedlenie obszaru przez niedźwiedzia. Obszar leży w zasięgu gatunku i z wyników modelowania siedliskowego (przedstawione m. in. w projekcie strategii ochrony niedźwiedzia opracowanej w ramach projektu SGGW) wynika, że cechuje się parametrami kwalifikującymi go jako optymalne siedlisko niedźwiedzia; docelowo w karpackiej populacji tego gatunku mógłby mieć charakter „matecznikowy”. Konsekwencją proponowanego założenia powinny być ustalenia planistyczne analogiczne, jak zaproponowane wyżej w przypadku rysia, z tym że dodatkowo należałoby w planie ochrony Babiej Góry zapisać postulat konsekwentnej ochrony niedźwiedzia także w słowackiej części masywu.
5. Jedną z analiz, wykorzystywanych w procesie planowania, powinna być analiza wielkości i rozmieszczenia obszarów ‘bezdrożnych’ i w związku z tym o ograniczonej penetracji ludzkiej – tj. nie pofragmentowanych przez żadne drogi leśne, ścieżki i szlaki turystyczne ani szlaki zrywkowe. Obszary takie mogą bowiem mieć znaczenie dla wskazanych wyżej przedmiotów ochrony; mają znaczenie także dla niektórych przedmiotów ochrony ptasiego obszaru Natura 2000 i dla chronionej na Babiej Górze różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych. Obszary te można identyfikować jako obszary pozostające poza ustalonym buforem (np. 500 m, choć wielkość należy dobrać w toku prac analitycznych) od w/w dróg i ścieżek. Plan powinien zapewnić uniknięcie zmniejszenia się powierzchni i uniknięcie pogłębienia fragmentacji takich obszarów, a przeciwnie – zapewnić ich odtworzenie (może to wymagać likwidacji, unieczynnienia pewnych ścieżek i dróg).
6. Zagrożenia i obecnie istniejące słabe punkty łączności ekologicznej Babiej Góry z innymi pasmami karpackimi należy wyraźnie wskazać w planie, nawet jeśli punkty problemowe zlokalizowane są daleko poza granicami obszaru, a nawet poza otuliną parku narodowego. Przedmiotem planowania w planie ochrony Babiej Góry powinny być także korytarze ekologiczne łączące Babią Górę z innymi pasmami, aż po granice sąsiednich obszarów chronionych. W planie ochrony obszaru Natura 2000 i w planie ochrony parku narodowego należy wskazać (także kartograficznie) te korytarze i wprowadzić zapisy do studiów i planów zagospodarowania przestrzennego gwarantujące ich ochronę przed jakąkolwiek (nawet pojedynczą) zabudową li fragmentacją. Analiza taka powinna objąć także korytarze na terytorium Słowacji. Potrzebne działania udroźniające te korytarze należy ująć jako działania do wykonania, nawet jeśli byłyby zlokalizowane daleko poza granicami parku narodowego (może to dotyczyć np. rejonu Przełęczy Spytkowickiej – odtworzenie powiązania z Gorcami).
7. W zakresie leśnych siedlisk przyrodniczych, sugerujemy przyjęcie, jako podstawy, biernego modelu ich ochrony, co oznaczałoby:
 - bierną ochronę wszystkich dobrze zachowanych płatów,
 - maksymalne ograniczenie czynnej przebudowy drzewostanów, nawet zniekształconych – maksymalne pozostawienie ich unaturalnienia procesom naturalnym wydaje się lepiej realizować misję, jaka przypada Babiej Górze w sieci karpackich obszarów Natura 2000,
 - maksymalną akceptację dla naturalnych procesów nawet gdy prowadzą do lokalnego czasowego rozpadu drzewostanów (dotyczy np. kornika drukarza w świerczynach) – nie należy takich zjawisk kwalifikować jako pogorszenia stanu ochrony siedliska przyrodniczego.
8. Podobnie, sugerujemy by ochrona subalpejskich siedlisk przyrodniczych była realizowana jako bierna ochrona całego kompleksu tych siedlisk; należałoby tu w szczególności zaakceptować naturalne zmiany relacji powierzchniowych pomiędzy poszczególnymi siedliskami (w tym ekspansję kosodrzewiny zmniejszającą powierzchnię muraw subalpejskich).
9. Podkreślamy, że powyższe podejście nie jest sprzeczne z założeniami ochrony sieci Natura 2000. Celem sieci Natura 2000 jest zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków w regionie biogeograficznym – do czego potrzebne jest istnienie w

regionie biogeograficznym przykładów, jak takie siedliska istnieją i rozwijają się pod wpływem procesów naturalnych. Właśnie taką rolę powinna odgrywać Babia Góra w sieci. Sugerujemy tu wykorzystanie dokumentu „*Guidelines for the management of wilderness and wild areas in Natura 2000*” (Alterra & PanParks na zlecenie Komisji Europejskiej, 2012 r.).

10. W przypadku leśnych siedlisk przyrodniczych, szczególnej uwagi wymaga ochrona i odtworzenie zasobów martwego drewna, szczególnie grubowymiarowego. Sugerujemy tu przyjęcie zasady, że zabieranie takiego drewna z ekosystemów leśnych powinno być ograniczone do minimum.
11. Względem lasów prywatnych w granicach obszaru, o ile nie zostanie zaplanowany ich wykup, w planie należałoby określić „warunki brzegowe” dla gospodarki leśnej prowadzonej w tych lasach przez ich właścicieli – np. w sposób podobny jak w niedawno sporządzonym projekcie planu ochrony Pienińskiego Parku Narodowego..
12. Ochrona czynna skoncentrowana powinna być na półnaturalnych nieleśnych siedliskach przyrodniczych związanych z półnaturalnymi polanami.
13. Ochrona czynna może być też konieczna dla odtworzenia naturalnych warunków wodnych w takich siedliskach przyrodniczych, jak *91D0 Bory i lasy bagienne, *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea nigrae*). W szczególności, konieczne jest likwidowanie rowów i powierzchniowych rynien erozyjnych w świerczynach bagiennych 91D0 w oddziale 97 Babiogórskiego Parku Narodowego, a także na sąsiadującym terenie Wspólnoty Gruntowo Leśnej wsi Lipnica Mała. Uprzejmie sugeruję, by w praktycznej realizacji tego zadania wykorzystać doświadczenia naszego projektu ochrony mokradel w Sudetach, którego istotnym elementem były właśnie działania ograniczające odpływ wody w podobnych sytuacjach terenowych. Deklaruję wolę współpracy w tym zakresie. Uprzejmie przypominam tu, że odtworzenie warunków wodnych do właściwego stanu siedlisk przyrodniczych jest – wiążącym dla dyrektora parku - celem środowiskowym z art. 38f ustawy Prawo Wodne, który powinien być osiągnięty do końca roku 2015. Ten krótki termin powinien w planie ochrony parku znaleźć odzwierciedlenie przez wskazanie odpowiednich działań ochronnych jako bardzo pilnych.
14. Udostępnienie turystyczne Babiej Góry wymaga analizy z punktu widzenia ochrony obszaru Natura 2000. W szczególności, w planie należałoby przeanalizować:
 - czy obecna sieć szlaków nie wpływa negatywnie na obszar Natura 2000 (z uwzględnieniem postulatu odtwarzania dużych, zwartych i nie pofragmentowanych obszarów o ograniczonej penetracji ludzkiej, patrz pkt 5),
 - jaki maksymalny ruch turystyczny na szlakach nie będzie wpływać negatywnie na obszar Natura 2000 (np. nie będzie powodował że szlak stanie się bariera dla fauny),
 - ew. oddziaływania wynikające z wydeptywania i potrzebne sposoby kanalizacji presji.
15. Zwracamy uwagę, że dla Babiogórskiego Parku Narodowego powstają obecnie trzy dokumenty planistyczne:
 - plan ochrony parku narodowego,
 - plan ochrony obszaru siedliskowego Natura 2000,
 - plan zadań ochronnych obszaru ptasiego Natura 2000

Wnosimy o zwrócenie szczególnej uwagi na zagadnienia ich integracji. Ponadto, konieczne jest także przeanalizowanie sposobu ochrony obszarów po stronie słowackiej oraz zaplanowanie wspólnych działań dążących do lepszego statusu ochrony.

Uważamy jednak, że postulowane wyżej podstawowe założenia w zakresie odczytania roli Babiej Góry w sieci karpackich obszarów Natura2000 jako:

- obszaru dostarczającego, w maksymalnym możliwym stopniu, przykładu ochrony siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków za pomocą działania procesów naturalnych,
- obszaru potencjalnie „matecznikowego” dla dużych drapieżników (ryś; a potencjalnie niedźwiedź i wilk) oraz dla innych gatunków antropofobnych (np. ksylobionty),

- maksymalnej minimalizacji antropopresji (dotyczy także antropopresji wnoszonej przez Park przy realizacji działań ochronnych), zarówno w wymiarze przestrzennym, jak i w wymiarze jej natężenia,
- 'węzła karpackiej sieci Natura 2000' postrzeganego także w sensie przestrzennym – połączonego z innymi obszarami dobrze funkcjonującymi korytarzami ekologicznymi stanowią dobrą podstawę do takiej integracji.

z poważaniem